

RECENZE

JEŽKOVÁ, V.; KOPP, B. VON; JANÍK, T.

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V NĚMECKU

Praha : Karolinum, 2008, s. 224.

Odborná monografie Věry Ježkové, Botho von Koppa a Tomáše Janíka *Školní vzdělávání v Německu* představuje první výstup dílčího cíle 2 projektu Centra základního výzkumu školního vzdělávání. Uvedený dílčí cíl se má mj. naplnit zpracováním analytických studií o vzdělávacích systémech tří vybraných evropských zemí – Německa, Švédska a Velké Británie. Výběr právě těchto tří vzdělávacích soustav je velmi vhodný, protože názorně ilustruje typické organizační modely evropského primárního a sekundárního školství. Současně nezbyvá než souhlasit s myšlenkou uvedenou v úvodu studie, že právě znalost německého vzdělávacího systému je pro českou pedagogiku stále důležitá.

Monografická studie autorů z pražské (Věra Ježková, Botho von Kopp) a brněnské (Tomáš Janík) pedagogické fakulty překračuje tradiční rámec spíše jen deskriptivních pohledů na vybrané zahraniční vzdělávací soustavy. Úvodní kapitoly Věry Ježkové čtenáře seznamují velmi hutným způsobem s obecnými fakty o Spolkové republice Německo (správní řízení, politický systém, historický přehled, ekonomika a zemědělství, obyvatelstvo, rodina, mládež, náboženství, věda a kultura), s její vzdělávací a kulturní politikou a především s jejím vzdělávacím systémem. Čtenář se zde může seznámit s hlavními rysy, principy a úkoly německé vzdělávací politiky, a to zejména se zaměřením na oblast školního vzdělávání a na evropskou dimenzi ve vzdělávání. Vlastní charakteristika vzdělávacího systému Německa vychází ze stručného historického přehledu a podrobněji pak přibližuje řízení a financování školství a jednotlivé vzdělávací stupně včetně terciárního a dalšího vzdělávání. Autorka současně věnuje pozornost problematice ukončování studia, závěrečných zkoušek, přijímání ke studiu i citlivému problému spojenému s prostupností německého vzdělávacího systému. Stále aktuální oblast vzdělávání učitelů ilustruje na příkladu Hesenska a Saska.

Další kapitoly Věry Ježkové již aktuálně rozšiřují zmíněný klasický deskriptivní přístup ke vzdělávacím systémům a přinášejí informace o vhodně vybraných problémových oblastech německého školství (evaluace vzdělávacího systému, raná podpora dětí a žáků, imigranti ve školním vzdělávání a jejich jazyková podpora, výuka cizím jazykům a bilingvní vyučování). Pro čtenáře jsou v těchto kapitolách zajímavá jednak některá data uvedená v komparaci s českou realitou a současně způsoby německého řešení zmíněných aktuálních problémů.

Následující kapitola Tomáše Janíka dále velmi vhodně rozšiřuje pohled na německé primární a sekundární školství o jeho výzkumnou reflexi. Autor zde stručně přibližuje vymezení německého empirického výzkumu vzdělávání, jeho vývoj i současný stav. Inspirativní pro českou situaci může být provedená analýza zdrojů podpory empirického výzkumu vzdělávání v Německu, přiblížení vybraných problémů a zvláště velmi kritický pohled na současný stav sledované výzkumné oblasti. Kritický přístup, který se opírá především o hodnocení samotných německých vědců a vychází mj. z velmi ostré diskuse mezi zastánci duchovnědných a empirických přístupů, evokuje možná srovnání s českým výzkumným potenciálem. Jak by mohly vypadat výsledky komparace přibližně stejně velké vybrané spolkové republiky s námi z hlediska institucionálního, ekonomického a personálního zázemí a především pak efektů empirického výzkumu vzdělávání?

Závěrečné části předložené studie, jež zpracoval Botho von Kopp, analyzují aktuální situaci a perspektivy německého školství. Velmi kriticky a fundovaně zde autor českým čtenářům přibližuje šok, který v Německu způsobilo zveřejnění výsledků mezinárodního testu školních vědomostí PISA v roce 2000, závěry zprávy o stavu německého školství z roku 2006 a především pak negativní sociální konsekvence, jež provázejí německý „vícekolejný“ vzdělávací systém. Zdařilou monografií o německém školství pak uzavírají dvě případové studie o vzdělávacích systémech Hesenska a Saska. Při hodnocení těchto závěrečných kapitol opět nezbyvá než souhlasit s tvrzením v úvodu, že zapojením zahraničního experta Botho von Koppa do autorského kolektivu se velmi vhodně podařilo obohatit a zobjektivizovat celou studii. Český čtenář by však současně patrně uvítal, kdyby převzatá originální schémata vzdělávacích systémů uváděla současně s původními německými pojmy i české ekvivalenty vzdělávacích institucí používané ve vlastním textu.

Analytická studie Věry Ježkové, Botho von Koppa a Tomáše Janíka Školní vzdělávání v Německu bezesporu naplňuje stanovené odborné i didaktické cíle. Její rozsah je pro daný typ publikace optimální, vlastní text je logicky a přehledně rozčleněn do devíti základních kapitol a dalších subkapitol a doplněn zajímavými případovými studiemi, citovanou i širší odbornou literaturou, důležitým seznamem použitých zkratk, anglickým shrnutím a informacemi o autorech. Text přibližuje velmi významnou a aktuální oblast světového vzdělávacího systému, a to přehledně, kultivovaně a čtivě. Předložená studie si proto bezesporu najde rozsáhlý okruh adresátů z řad široké odborné veřejnosti i mezi studenty pedagogiky a učitelství.

Vladimír Jůva